

LIPUTAN MEDIA TERHADAP ISU BERKAITAN CHINA DALAM AKHBAR BAHASA MELAYU BERCETAK DAN DALAM TALIAN: PANDEMIK COVID-19 SEBAGAI KAJIAN KES

MEDIA COVERAGE OF CHINA-RELATED ISSUES IN MALAY-LANGUAGE PRINT AND ONLINE NEWSPAPER: A CASE STUDY OF THE COVID-19 PANDEMIC

Fan Pik Shy

Institute of China Studies, Faculty of Arts and Social Sciences, Universiti Malaya, Kuala Lumpur, Malaysia

*Corresponding author: fanpikshy@um.edu.my

Published online: 30 April 2026

To cite this article: Fan Pik Shy. 2026. Liputan media terhadap isu berkaitan China dalam akhbar bahasa Melayu bercetak dan dalam talian: Pandemi COVID-19 sebagai kajian kes. *Kajian Malaysia* 44(1): 187–209. <https://doi.org/10.21315/km2026.44.1.9>

To link to this article: <https://doi.org/10.21315/km2026.44.1.9>

ABSTRACT

In early 2020, the COVID-19 pandemic began in China and quickly spread worldwide. Malaysian society closely followed the pandemic in China through public opinion. This article will examine the period from January 2020 to December 2020, as well as the following Malay-language print and online newspapers such as Berita Harian, Sinar Harian, Harian Metro, Astro Awani, and Malaysiakini. This article will discuss Malay-language newspapers' coverage of Malaysia and China's joint efforts to contain and control the pandemic. The method, content, and manner of reporting will be analysed better to understand Malay media's perception of the pandemic. Additionally, this article will help gain insight into Malay-language newspaper readers' knowledge and impressions of China.

Keywords: COVID-19, China, Malay language newspaper, print newspaper, online newspaper

ABSTRAK

Pada awal tahun 2020, virus COVID-19 mula menular di China dan kemudian telah tersebar ke serata dunia. Masyarakat Malaysia mengikuti perkembangan pandemik di China dengan rapat menerusi pendapat awam. Artikel ini akan mengkaji laporan media terhadap langkah dan tindakan pencegahan dan pengawalan krisis wabak COVID-19 antara Malaysia-China dalam jangka masa dari Januari 2020 sehingga Disember 2020. Kajian ini menggunakan akhbar cetakan Berita Harian, Sinar Harian, Harian Metro, dan juga medium penyampaian berita dalam talian, iaitu Astro Awani dan Malaysiakini sebagai bahan kajian. Analisis tentang kandungan berita dan sumber berita yang diperolehi dilakukan bagi memahami ciri-ciri laporan media berbahasa Melayu terhadap pandemik COVID-19 dengan lebih mendalam. Kajian ini juga akan memberi pencerahan tentang kecenderungan laporan media terhadap China dan tanggapan masyarakat pembaca surat khabar berbahasa Melayu terhadap China.

Kata kunci: COVID-19, China, akhbar bahasa Melayu, akhbar cetakan, akhbar dalam talian

PENDAHULUAN

Sejak sekian lama, Malaysia dan China mempunyai hubungan dan kerjasama yang sangat baik bukan sahaja daripada hubungan antara kerajaan dengan kerajaan malah hubungan sektor kerajaan dan swasta juga amatlah signifikan. Dapat dilihat dengan jelas bahawa dari sudut pandangan dan perspektif Malaysia, hubungan antara kedua-dua negara telah berkembang dengan amat positif dalam tempoh dua dekad yang lalu, terutamanya selepas Inisiatif Jalur dan Jalan (*Belt and Road Initiative*) dilancarkan. Hal ini disokong apabila ramai orang China datang ke Malaysia untuk menjalankan urusan pelaburan, perniagaan, pendidikan, pelancongan dan sebagainya yang sekali gus merancakkan ekonomi dan hubungan antara kedua-dua buah negara. China masih merupakan rakan dagang Malaysia terbesar sejak 2009 dengan nilai dagangan pada suku ketiga tahun 2020 sebanyak RM88 bilion atau 19.1% daripada jumlah perdagangan keseluruhan negara (Alzahrin 2020). Dalam sektor pelancongan pula, Timbalan Menteri Pelancongan, Seni dan Budaya, Muhammad Bakhtiar Wan Chik berkata bahawa kedatangan pelancong China menunjukkan peningkatan 20% hingga 30% berbanding dengan tahun 2017, yakni daripada 2.2 juta pada tahun 2017 meningkat ke 2.5 juta pada bulan Oktober 2018 (*Malaysiakini* 2018).

Setelah merebaknya virus COVID-19 sekitar awal tahun 2020, komuniti di serata dunia menghadapi satu tempoh yang amat sukar untuk membanteras virus ini daripada terus menular. Kebanyakan negara mengambil inisiatif dan tindakan untuk menghentikan kesemua aktiviti sosial dan ini secara tidak langsung telah mengubah gaya hidup masyarakat. Di China pula, semasa sambutan Festival Musim Bunga (Tahun Baharu Cina), virus tersebut telah menyerang

bandar Wuhan. Keadaan masyarakat China pada ketika itu sangat kritikal kerana kekurangan bekalan perubatan. Kerajaan Malaysia dan masyarakat telah mengambil tindakan segera untuk menghantar bekalan ubat-ubatan dan peralatan perubatan ke China kerana China dilihat sebagai rakan baik bagi Malaysia dan akan sentiasa menghulurkan bantuan sekiranya perlu. Kerajaan Malaysia telah menggerakkan 10 buah syarikat pengeluaran sarung tangan getah dengan menyumbangkan sekitar 18 juta sarung tangan perubatan kepada Wuhan pada bulan Februari (*Berita Harian* 2020c), manakala pertubuhan, persatuan dan kelab swasta di Malaysia juga turut melancarkan aktiviti kutipan dana bagi mendapatkan keperluan perubatan untuk dihantar ke China (Khoo 2020). Pada bulan Mac, kes jangkitan COVID-19 di Malaysia mula meningkat dengan mendadak. Ketika Malaysia memerlukan bantuan, China pula tidak ketinggalan dalam menghulurkan bantuan dengan membekalkan pelitup muka, tenaga pakar dan sebagainya. Hal ini menggambarkan dengan jelas bahawa Malaysia dan China saling berganding bahu, bak kata pepatah ‘gunung sama didaki, lurah sama dituruni’. Pada tahun 2020, pandemik COVID-19 telah membawa norma baharu dan bertahan dalam satu jangka masa yang lama. Masyarakat global telah mula membahaskan beberapa perkara berkaitan dengan virus tersebut dan masyarakat Malaysia juga tidak ketinggalan untuk membahaskan isu ini. Oleh itu, artikel ini membincangkan penyampaian berita oleh akhbar bahasa Melayu dalam situasi Malaysia dan China bersama-sama untuk menghadapi penularan virus, seterusnya menganalisis laporan, kandungan dan sumbernya. Kajian ini akan membantu masyarakat untuk memahami ciri-ciri media di Malaysia dalam penyampaian isu berkaitan China dengan lebih mendalam, sekali gus membantu untuk memahami persepsi masyarakat Malaysia khususnya pembaca berbahasa Melayu terhadap China.

PERNYATAAN MASALAH KAJIAN

Tahun 2020 merupakan tahun yang penuh cabaran dan dugaan kepada semua lapisan masyarakat dunia. Pandemik COVID-19 yang bermula di bandar Wuhan telah menular ke pelosok dunia dalam tempoh yang sangat singkat. Masyarakat dunia terpaksa mengamalkan norma baharu dengan mengubah aktiviti sosial harian. Norma baharu ini berterusan dan berlanjutan dalam satu jangka panjang sehingga vaksin dihasilkan ataupun wabak ini dapat dihapuskan. Ketidaktentuan dan kecelaruan akibat pandemik telah mendorong masyarakat global untuk membincangkan, membahaskan dan memberikan pandangan secara meluas terhadap isu serta topik berkaitan COVID-19, khususnya yang melibatkan China.

Menerusi penyertaan baik daripada pemimpin negara, tokoh politik mahupun individu yang terkenal, perbincangan atau pandangan ini secara tidak langsung telah menunjukkan persepsi seseorang atau masyarakat terhadap China. Malaysia juga merupakan salah sebuah negara yang prihatin terhadap

perkembangan isu global ini. Rakyat Malaysia sentiasa mengikuti perkembangan isu COVID-19 yang berkaitan dengan China melalui media cetak dan media sosial. Persoalan tentang kaedah topik ini dibincangkan, sumber maklumat yang diperoleh, pihak yang terlibat dalam perbincangan, serta cara isu ini difahami oleh rakyat Malaysia, khususnya dalam kalangan pembaca berbahasa Melayu, adalah amat penting untuk dikaji kerana memberikan kesan terhadap persepsi dan pemahaman mereka terhadap China. Oleh itu, kajian pemaparan akhbar bercetak dan dalam talian berbahasa Melayu terhadap China melalui isu COVID-19 adalah wajar untuk melihat persepsi dan kecenderungan pandangan golongan ini terhadap China.

OBJEKTIF DAN PERSOALAN KAJIAN

Memandangkan kepentingan hubungan antara Malaysia dengan China, isu dan topik yang disampaikan oleh pihak media tentang isu yang berkaitan dengan China dilihat wajar dan penting untuk dikaji kerana hal ini mempunyai kesan yang signifikan terhadap persepsi dan pemahaman pembaca berbahasa Melayu tentang China. Secara umumnya, kajian ini bertujuan untuk mengkaji pemaparan akhbar cetakan dan dalam talian berbahasa Melayu terhadap China melalui isu COVID-19 dari segi prestasi China dalam memerangi pandemik, sumbangannya kepada dunia antarabangsa khususnya Malaysia dan lain-lain. Persoalan yang menjadi tunjang kepada kajian ini ialah:

1. Apakah kekerapan dan perkembangan isu COVID-19 berkaitan dengan China yang dipaparkan dalam akhbar cetakan dan dalam talian berbahasa Melayu yang dikaji?
2. Bagaimanakah medium penyampaian berita berbahasa Melayu yang dikaji memaparkan isu COVID-19 yang berkaitan dengan China?
3. Apakah sumber berita yang digunakan oleh medium penyampaian berita bertulis dan dalam talian ini?
4. Sejauh manakah kecenderungan akhbar cetakan dan dalam talian berbahasa Melayu yang dikaji dalam penyampaian berita COVID-19 berkaitan dengan China?

TINJAUAN LITERATUR

Teori Pembingkai

Teori pembingkai digunakan untuk menjelaskan kandungan, sumber laporan yang disampaikan oleh akhbar dan pengaruh media terhadap pandangan masyarakat tentang isu COVID-19 berkaitan China. Menurut

Entman (1993), pembingkai bermaksud memilih aspek-aspek realiti yang dilihat dan menjadikannya lebih menonjol untuk mempromosikan sesuatu seperti definisi masalah, tafsiran sebab akibat, penilaian moral, dan/atau cadangan rawatan. Bosman dan d'Haenens (2008) pula melihat pembingkai sebagai cara interpretasi khusus tentang fakta-fakta yang diterjemahkan atau 'diselitkan' ke dalam teks. Dengan itu, mereka berpendapat pembingkai akan membentuk kecenderungan, iaitu penyimpangan dari objektiviti. Maka, Griffin (2003) berpendapat pembingkai merangkumi proses-proses untuk menarik perhatian yang secara tidak langsung berkemungkinan mampu menimbulkan reaksi yang berbeza.

Griffin (2003) juga menyenaraikan ciri-ciri berita yang kebiasaannya digunakan dalam pembingkai seperti tajuk utama, subtajuk, gambar dan keterangan gambar. Menurut Wong (2004), Ghanem telah menggariskan empat dimensi utama dalam pembingkai yang boleh dikaji, iaitu pembentangan item berita, topik berita, sifat kognitif dan sifat afektif. Weaver (2007) pula menjelaskan bahawa pembingkai dapat dikaji sama ada melalui analisis isi kandungan yang sistematik atau analisis tafsiran teks sahaja.

Manheim dan Albritton (1984) pula merumuskan bahawa analisis dalam teori pembingkai biasanya merangkumi tiga aspek, iaitu keterlihatan (*visibility*), kecenderungan emosi (*valence*) dan jenis bingkai (*frame genre*). Keterlihatan merujuk kepada jumlah dan tahap kepentingan yang diberikan terhadap sesuatu isu, dan biasanya ditunjukkan oleh elemen khas seperti penempatan artikel dalam akhbar atau laman sesawang. Kecenderungan emosi dalam berita dan nada penyampaiannya dipercayai berpotensi menghasilkan kesan kepada sesuatu pemikiran, tingkah laku atau tindakan. Dengan menunjukkan pembawaan unsur-unsur positif atau negatif, berita tersebut akan menunjukkan sejauh mana liputan berita mencerminkan baik-buruknya sesuatu isu.

Di samping itu, Bruggemann (2014) menegaskan bahawa pendekatan pembingkai merupakan alat yang berkuasa dan ampuh bagi menganalisis praktis kewartawanan dan penyampaian berita. Beliau berpendapat bahawa liputan yang dihasilkan terbahagi kepada tiga kategori. Pertama, sekiranya seorang penulis menyatakan pandangannya sendiri berkenaan sesuatu isu, tafsirannya akan menguasai liputan berkenaan. Kedua, tafsiran yang neutral, iaitu penulis menyampaikan sesuatu isu yang sebahagiannya bersesuaian dengan pandangannya dan yang lain bertentangan dengan pandangannya. Ketiga, penulis menyampaikan isu yang dibekalkan oleh agensi luar. Hal ini biasanya melibatkan penyusunan semula bingkai sokongan yang sekali gus membawa kepada penyesuaian.

Media dilihat bukan sahaja mempengaruhi persepsi atau pendapat, tetapi juga berperanan dalam pembentukan sikap masyarakat terhadap masyarakat dan negara luar yang digambarkan oleh media. Entman (1989) mendapati terdapat hubungan yang sangat signifikan antara media dengan sikap masyarakat. Dengan lambakan perhatian yang diberikan oleh pihak media, masyarakat cenderung mengubah sikap mereka terhadap sesuatu isu yang kurang dikenali atau kurang diketahui ataupun isu yang berkaitan dengan negara asing.

Kajian Tentang Laporan Media Terhadap China

Dengan kebangkitan status antarabangsa dan pengaruh yang kian meningkat, China telah menjadi perhatian semua negara. Semenjak tahun 1990-an, para sarjana telah memberi perhatian kepada laporan media cetakan arus perdana terhadap China terutamanya laporan media Barat. Kajian-kajian ini menunjukkan media Barat banyak memaparkan artikel yang bersifat negatif, terutamanya berita berkenaan politik (Li 1998; Liu 2013; Liss 2003), hak asasi manusia (Li 1998; Yang 2009; Li 2010; Liu 2013; Liss 2003), demokrasi China (Yang 2009) dan isu Tibet (Li 2010). Selain itu, isu ekonomi China juga menjadi tumpuan media Barat (Yang 2009; Li 2010) dan laporan isu ekonomi juga berkecenderungan negatif (Li 2010; Li 2020). Liss (2003) mendapati isu rasuah dan ketidakstabilan sosial sentiasa menggambarkan imej negatif China yang sekali gus memutarbelitkan imej China (Li 1998). Menurut Li (2010), hal sebegini berlaku kerana kebanyakan pemberita negara tersebut berpegang pada konsep 'berita buruk adalah berita baik' dan juga disebabkan oleh pemahaman terhadap China yang kurang. He (2004) pula berpendapat perkara ini disebabkan oleh interaksi media Amerika dan hubungan konstruktivisme antara Sino-Amerika, manakala Cheng (2002) dan Zhang (2007) berpendapat media Barat melapor dan menilai China dari perspektif kepentingan negara masing-masing. Walau bagaimanapun, apabila menyentuh isu kuasa lembut China, terdapat media yang memaparkan liputan berita yang bersifat positif (Liu 2013).

Pengkaji-pengkaji yang menganalisis laporan berkaitan dengan China dalam media Rusia mendapati liputan berita berkaitan China yang positif adalah lebih banyak berbanding liputan yang negatif, dan China ditunjukkan sebagai sebuah negara yang kaya dengan budaya, maju dalam sains dan teknologi, mempunyai tentera yang kuat dan merupakan rakan strategik bagi Rusia (Ma 2020; Qian 2020). Menurut Qian, perkembangan pesat China dan hubungan China dengan Rusia yang semakin erat dan rapat telah menyebabkan liputan berita berkaitan China yang positif meningkat dengan ketara dan persepsi masyarakat Rusia terhadap China bertambah baik.

Media Afrika membina imej China secara pluralistik, iaitu memaparkan China sebagai sebuah negara yang berimej positif dan negatif dengan melaporkan tentang hubungan antara Afrika-China, aspek kerjasama ekonomi dan

perdagangan. Imej positif yang banyak dinyatakan adalah seperti 'China sebagai negara yang kuat' dan 'China sebagai rakan kongsi', manakala bagi imej negatif yang sering dipaparkan adalah seperti 'China yang membimbangkan' (Liu dan Mao 2020). Begitu juga halnya dengan media di Afrika Selatan, imej China yang positif dilihat sebagai rakan karib Afrika Selatan, pembantu ekonomi yang boleh diharap dan penyelesaian kepada masalah dunia, manakala imej negatif dipaparkan sebagai penjajah, pengeksploitasi dan pengancam (Wang 2020).

Imej China dalam kebanyakan media di Asia pula cenderung bersifat neutral (Li 2009; Zheng 2010; Ma 2014) dan berita berkaitan China yang menjurus ke arah negatif adalah lebih tinggi berbanding berita bersifat positif (Li 2009; Zheng 2010). Menurut Ma (2014), berita yang cenderung bersifat negatif ialah isu yang berkaitan dengan alam sekitar dan politik di China.

Hasil kajian Li (2012) terhadap akhbar arus perdana Jepun berbeza dengan hasil kajian di atas. Beliau mendapati liputan berita tentang China adalah positif secara keseluruhannya. Kecenderungan berita positif dan neutral ialah kira-kira 88.1%, manakala hanya 5.4% berita berkecenderungan negatif.

Secara keseluruhannya, dapat disimpulkan bahawa media Barat lebih cenderung membuat liputan negatif berbanding dengan negara-negara Timur dan Afrika, khususnya berita yang berkaitan dengan hak asasi manusia, politik dan isu Tibet. Untuk negara-negara yang mempunyai hubungan baik dengan China, China dilihat sebagai negara yang kuat, rakan kongsi dan boleh dipercayai. Walau bagaimanapun, sesetengah media juga melihat China sebagai penjajah, pengeksploitasi dan pengancam yang membimbangkan. Negara-negara Asia mempunyai persepsi yang lebih baik terhadap China. Kebanyakan laporan berita menunjukkan kecenderungan positif dan neutral.

METODOLOGI KAJIAN

Kajian ini menggunakan kaedah kualitatif dan kuantitatif. Kaedah kualitatif deskriptif digunakan untuk menjelaskan dapatan kajian. Pandangan positif dan negatif terhadap China dalam isu COVID-19 dan isu-isu berkaitan menerusi akhbar cetakan dan dalam talian berbahasa Melayu pada tahun 2020 diambil kira. Pandangan ini memainkan peranan penting kerana mampu menarik perhatian dan mempengaruhi pembentukan pandangan pembaca.

Analisis data kuantitatif dilakukan untuk mengklasifikasikan data kepada bentuk jadual yang digunakan dalam penerangan deskriptif. Kajian ini menggunakan kata kunci 'COVID-19', 'Virus Wuhan', 'cov-19' 'koronavirus' dan 'vaksin' untuk mendapatkan data daripada media cetakan dan dalam talian berbahasa Melayu yang menyentuh tentang penularan wabak COVID-19 di China, kerjasama dan

bantuan antara China-Malaysia dalam membendung penularan pandemik COVID-19 dan sebagainya. Analisis dilakukan dengan menghitung bilangan berita yang mengandungi kata kunci tersebut dan dikategorikan mengikut bulan, agensi berita yang membekalkan berita, kolum yang menyiarkan berita berkenaan dan komponen isi yang berkaitan dengan COVID-19. Kemudian, berita-berita tersebut diklasifikasikan sebagai berita yang cenderung bersifat positif, negatif atau neutral. Berita positif ialah berita yang mengandungi unsur atau memaparkan sesuatu yang baik seperti bekerjasama, penyelamatan, pengorbanan, manakala berita negatif ialah berita yang mengandungi unsur keburukan seperti pertengkaran, tragedi dan pencelaan. Berita neutral pula ialah paparan berita tanpa memihak kepada mana-mana pihak (Setiawan, Cintia dan Akbar 2020).

Kajian ini menfokuskan laporan berita akhbar bercetak dan dalam talian berbahasa Melayu tentang isu COVID-19 berkaitan dengan China dari bulan Januari sehingga Disember 2020. Hanya akhbar berbahasa Melayu digunakan sebagai subjek kajian kerana bahasa Melayu merupakan bahasa kebangsaan di Malaysia dan dibaca oleh rakyat Malaysia. Pemilihan akhbar bercetak seperti *Berita Harian*, *Sinar Harian* dan *Harian Metro* dilakukan kerana mempunyai jumlah pembaca yang tinggi. Misalnya *Harian Metro* merupakan akhbar harian bahasa Melayu nombor satu dengan purata edaran sebanyak 313,690 naskhah sehari bagi tempoh Januari hingga Jun tahun 2014 (*Harian Metro* 2014), manakala *Berita Harian* merupakan akhbar yang mencatat peningkatan edaran tertinggi bagi tempoh enam bulan pertama tahun 2014 (*Berita Harian* 2014). Media dalam talian yang dikaji pula terdiri daripada *Astro Awani* dan *Malaysiakini*. Kedua-dua media ini mempunyai trafik organik yang tinggi dengan catatan masing-masing sebanyak 831,933/sebulan dan 2,165,695/sebulan (Bomstart 2019). Selain itu, kelima-lima media ini mudah untuk diakses berbanding yang lain seperti *Utusan Malaysia* yang terhenti seketika operasinya atas faktor kewangan.

PENGANALISISAN DATA DAN DAPATAN KAJIAN

Data Statistik Isu COVID-19

Semenjak tersebarnya COVID-19 di bandar Wuhan pada awal tahun 2020, media Malaysia telah menyiarkan banyak berita yang memaparkan keadaan semasa di China. Dapat dilihat bahawa media merupakan tonggak dan memainkan peranan yang penting dalam penyampaian sesuatu isu semasa, memaparkan maklumat yang tepat dan terkini kepada khalayak umum. Kajian ini mendapati lima media akhbar berbahasa Melayu telah memaparkan sebanyak 1,124 buah artikel atau berita berkaitan China tentang COVID-19 dan *Berita Harian* merupakan pengeluar artikel berkaitan China tentang COVID-19 yang tertinggi dengan jumlah 380 artikel, iaitu kira-kira 33.8%. Sebagai contoh, pada

bulan Februari sahaja, jumlah artikel berkaitan China tentang COVID-19 yang disiarkan dalam *Berita Harian* mencecah 133 artikel. Jumlah ini merupakan yang tertinggi sepanjang tahun dan merangkumi 35% daripada keseluruhan artikel. Bulan Februari juga merupakan tempoh penularan COVID-19 yang meluas dan melibatkan jumlah jangkitan yang tinggi. Kajian ini turut menunjukkan trend penurunan pada bulan-bulan berikutnya. Keadaan ini berlaku apabila wabak COVID-19 di China mula dapat dikawal, manakala kes jangkitan di negara lain termasuk Malaysia pula meningkat dengan ketara. Sehubungan dengan itu, liputan berita tentang COVID-19 di China semakin berkurangan dan tumpuan yang lebih telah diberikan terhadap situasi dan perkembangan di dalam negara.

Berdasarkan Jadual 1, artikel-artikel dalam akhbar bercetak dan dalam talian pada bulan Januari didominasi dengan istilah ‘virus misteri’. *Berita Harian* memaparkan tajuk “Penyakit misteri pneumonia China” dan dikaitkan dengan sejenis virus seperti influenza, adenovirus dan patogen pernafasan (*Berita Harian* 2020a). Bilangan paparan berita juga meningkat pada bulan Februari disebabkan oleh kes jangkitan dan angka kematian yang meningkat pada bulan tersebut di China. Tambahan lagi, negara lain seperti Jepun, Korea dan Thailand mula melaporkan bahawa mereka telah mengesan penyakit berkenaan. Terdapat 44,730 kes jangkitan di China dan 441 kes daripada 24 buah negara yang lain dilaporkan dalam sidang akhbar Pertubuhan Kesihatan Sedunia (World Health Organization [WHO]) yang diadakan pada 12 Februari 2020 (WHO 2020). Pada awal bulan Februari, *Harian Metro* melaporkan bahawa seorang wanita Filipina telah disahkan dijangkiti penyakit misteri terbabit dan merupakan kes pertama yang dikesan di luar China (*Harian Metro* 2020c). Sementara itu, semua akhbar melaporkan bahawa WHO telah menamakan penyakit tersebut sebagai ‘2019 n-CoV Novel Koronavirus’.

Jadual 1: Statistik isu COVID-19 dalam lima akhbar berbahasa Melayu

Akhbar	Jan	Feb	Mac	Apr	Mei	Jun	Jul	Ogo	Sep	Okt	Nov	Dis	Jumlah	%
<i>Berita Harian</i>	71	133	46	30	28	10	11	8	7	10	14	12	380	33.8
<i>Sinar Harian</i>	43	67	26	38	12	13	11	8	4	5	9	19	255	22.7
<i>Harian Metro</i>	28	57	11	13	5	4	4	2	3	3	2	8	140	12.5
<i>Astro Awani</i>	62	56	23	14	12	11	10	11	9	10	15	10	243	21.6
<i>Malaysiakini</i>	56	21	3	2	2	3	2	2	4	3	3	5	106	9.4
Jumlah	260	334	109	97	59	41	38	31	27	31	43	54	1,124	100.0

Pada bulan Mac, situasi politik di Malaysia mengalami kecelaruan apabila berlakunya peralihan kerajaan Pakatan Harapan kepada Pakatan Nasional. Bagaimanapun, topik berkaitan dengan COVID-19 dan China tetap menjadi fokus utama. Menurut *Astro Awani*, China mencapai kejayaan yang boleh dibanggakan kerana pakar sains China telah mengenal pasti patogen, susunan

genetik dan berkongsi penemuan tersebut dengan WHO dan beberapa buah negara lain (Razak 2020). Laporan turut menyentuh dan memuji langkah penutupan atau kawalan pergerakan sepenuhnya di bandar Wuhan untuk membanteras penularan wabak COVID-19 yang tidak mungkin dapat dilakukan oleh negara lain. Namun, laporan ini turut mengkritik China kerana didakwa cuba menyembunyikan penularan wabak serta memandang remeh situasi tersebut pada peringkat awal. Dipercayai bahawa lebih banyak nyawa dapat diselamatkan sekiranya China bersikap lebih telus dalam berkongsi maklumat berkaitan wabak ini. Selain itu, liputan berita ini juga menonjolkan isu Li Wenliang dan beberapa orang doktor lain yang menguar-uarkan keadaan wabak serta menerima teguran daripada pihak berkuasa. Li Wenliang dikenali sebagai pemberi maklumat wabak COVID-19 telah memberi amaran awal tentang kemunculan virus baharu yang berbahaya ini. Beliau bersama tujuh orang doktor membincangkan perkara tersebut secara terbuka di media sosial pada bulan Disember, namun kemudiannya dikenakan tindakan oleh polis di Wuhan dengan dipaksa menandatangani satu kenyataan yang mengakui kesalahan. Li Wenliang meninggal dunia pada 7 Februari 2020 akibat jangkitan virus ini (*Astro Awani* 2020a).

Dari April hingga September 2020, kelima-lima akhbar masih melaporkan tentang wabak COVID-19, tetapi kekerapan dan jumlahnya dilihat semakin berkurangan, khususnya pada bulan Ogos dan September, iaitu hanya sekitar 10 artikel secara puratanya. Hal ini dikatakan demikian kerana pada ketika itu, epidemik di China telah dapat dikawal, manakala kes jangkitan di negara lain pula meningkat dengan ketara. Oleh itu, akhbar-akhbar banyak menfokuskan kes-kes jangkitan, kematian dan juga perkembangan wabak COVID-19 di negara sendiri. Dalam tempoh lima bulan ini, kesemua akhbar yang dikaji telah mula membincangkan dan memaparkan artikel berkaitan vaksin yang dihasilkan oleh penyelidik China. Antaranya ialah *Sinar Harian* (2020e) yang menyiarkan berita tentang vaksin Sinopharm sedia untuk digunakan pada penghujung tahun 2020.

Memasuki bulan Oktober dan November, laporan tentang wabak COVID-19 di China meningkat sedikit khususnya dalam *Berita Harian*, *Sinar Harian* dan *Astro Awani*. *Sinar Harian* telah menyiarkan berita tentang kesediaan China bekerjasama secara global dalam penghasilan vaksin COVID-19. Presiden China Xi Jinping telah menyampaikan hasrat ini dalam Sidang Kemuncak Kumpulan 20 (G20) (*Sinar Harian* 2020f). Pada masa yang sama, semua media yang dikaji memaparkan berita tentang Malaysia yang akan diberikan keutamaan oleh China untuk memperoleh bekalan vaksin buatan China. Walau bagaimanapun, terdapat tuduhan daripada Nikei Asia bahawa China menuntut Malaysia untuk melepaskan 60 orang nelayan yang mencerobohi perairan Malaysia sebagai ganti kepada vaksin yang akan dibekalkan (Alyaa 2020). Tuduhan ini disangkal

oleh jurucakap kedutaan China di Malaysia, iaitu Tang Tang dengan hujahan bahawa pemberian vaksin kepada Malaysia adalah sebagai tanda keakraban dan kerjasama yang sangat komprehensif antara Malaysia dengan China.

Pada bulan Disember, isu COVID-19 di China masih lagi dibincangkan dan dipaparkan tetapi kebanyakannya berkaitan dengan isu vaksin khususnya tentang pensijilan halal terhadap vaksin China. Insiden ini terjadi apabila pada tanggal 7 November 2020, Menteri Sains Teknologi dan Inovasi Malaysia dalam ucapannya telah menguar-uarkan bahawa kerajaan akan memperuntukkan sejumlah RM3 bilion untuk pembelian vaksin dari China yang menjadi pilihan utama. Hal ini menjadi bualan hangat masyarakat Islam Malaysia kerana terdapat keraguan dalam status halal vaksin dari China. Sebagai tindak balas kepada hal ini, Kementerian Kesihatan Malaysia telah menyangkal tuduhan daripada segelintir pihak berkaitan vaksin buatan China adalah tidak selamat dan tidak berkesan. *Astro Awani* melaporkan bahawa Ketua Pengarah Kesihatan di Kementerian Kesihatan Malaysia, Tan Sri Dr. Noor Hisham menegaskan bahawa China mempunyai kepakaran dan pengalaman berhubung dengan pembangunan vaksin di bawah WHO dan beliau mengkritik akhbar yang telah menyampaikan maklumat palsu sehingga menyebabkan kekeliruan (Hilmi 2020).

Melalui penelitian dan analisis di atas, dapat dinyatakan bahawa laporan berita dalam akhbar berbahasa Melayu yang dikaji selaras dengan analisis teori pbingkai Manheim dan Albritton (1984) bahawa liputan berita biasanya akan merangkumi aspek keterlihatan, yakni jumlah dan tahap kepentingan yang diberikan terhadap sesuatu isu. Laporan COVID-19 berkaitan dengan China telah diberi perhatian yang berat dan tahap kepentingan yang tinggi dalam media sepanjang tahun 2020. Liputan isu COVID-19 telah ditempatkan di halaman yang penting agar mencapai keterlihatan yang tinggi.

Sumber Berita Isu COVID-19

Menerusi lima media yang dikaji, terdapat lima sumber utama yang digunakan dalam mendapatkan sesuatu liputan berita, iaitu Agence France Presse (AFP), The Associated Press (AP), Reuters, Xinhua News Agency, Bernama, serta agensi berita lain (Agensi).

Berdasarkan Jadual 2, AFP merupakan sumber utama bagi berita COVID-19 yang berkaitan dengan China, iaitu sebanyak 28% daripada keseluruhan berita yang dianalisis. Dalam kalangan lima media yang dikaji, *Berita Harian* mencatat penggunaan tertinggi sumber AFP, merangkumi 43.2% daripada jumlah beritanya. Walaupun semua liputan berita ini berkaitan dengan China, media-media tersebut jarang menggunakan sumber daripada Xinhua News Agency,

iaitu hanya sebanyak 1.8%. Hal ini menunjukkan bahawa media tempatan cenderung mendapatkan sumber berita daripada negara Barat, meskipun isu yang dilaporkan berkaitan dengan China. Keadaan ini berkemungkinan disebabkan oleh kesukaran untuk mendapatkan maklumat daripada agensi berita China. Sementara itu, *Malaysiakini* dan *Astro Awani* pula lebih banyak menggunakan sumber daripada Bernama atau laporan yang diolah sendiri sebagai rujukan utama dalam penerbitan artikel berkaitan isu COVID-19 di China.

Jadual 2: Sumber berita isu COVID-19 dalam lima akhbar berbahasa Melayu

Akhbar	Berita Harian	Sinar Harian	Harian Metro	Astro Awani	Malaysiakini	Jumlah	%
AFP	164	75	74	2	0	315	28.0
Reuters	81	0	0	54	0	135	12.0
Bernamea	6	5	10	41	45	107	9.5
Xinhua News Agency	3	12	3	0	2	20	1.8
AP	11	0	0	1	0	12	1.1
Sumber dari agensi lain	60	122	28	10	7	227	20.2
Sumber sendiri	55	41	25	135	52	308	27.4
Jumlah	380	255	140	243	106	1,124	100.0

Nota: AFP = Agence France Presse; AP = The Associated Press

Kolum Pemaparan Isu COVID-19

Astro Awani dan *Malaysiakini* merupakan media dalam talian, justeru, keduanya tidak mempunyai kolum seperti akhbar cetakan. Analisis menunjukkan bahawa isu COVID-19 yang berkaitan dengan China kebanyakannya dipaparkan dalam kolum global atau antarabangsa. Selain itu, memandangkan agensi berita antarabangsa menjadi pembekal utama liputan, penempatan berita dalam ruangan global bukanlah sesuatu yang luar biasa. Hal ini jelas ditunjukkan pada Jadual 3, iaitu sebanyak 65% artikel diterbitkan dalam kolum global, manakala 29.6% pula dalam kolum nasional. Isu COVID-19 yang berkaitan dengan China juga dipaparkan dalam kolum nasional kerana berita-berita yang dilaporkan mempunyai kaitannya dengan Malaysia. Sebagai contoh, *Berita Harian* (2020d) telah melaporkan seorang kanak-kanak perempuan warga China di Langkawi yang sebelum ini positif koronavirus (2019-nCoV) telah pulih dan bebas sepenuhnya daripada jangkitan.

Jadual 3: Kolum paparan isu COVID-19 dalam tiga akhbar berbahasa Melayu

Kolum	Berita Harian	Sinar Harian	Harian Metro	Jumlah	%
Nasional	102	48	79	229	29.6
Komentari	14	19	8	41	5.3
Global	263	188	53	504	65.0
Sukan	1	0	0	1	0.1
Jumlah	380	255	140	775	100.0

Kajian ini juga mendapati bahawa logo bertajuk kecil 'COVID-19' diberikan kepada setiap artikel yang berkaitan dengan isu tersebut, khususnya di kolum nasional dan global. Liputan berita berkaitan COVID-19 di China banyak dipaparkan dalam kolum nasional, khususnya pada peringkat awal penularan dan ketika wabak mencapai kemuncaknya, iaitu sekitar Januari hingga Mac, bagi menarik perhatian pembaca. Perkara ini selaras dengan teori pemingkakan Entman (1993) yang menitikberatkan pemilihan aspek tertentu dan menjadikannya lebih menonjol untuk mempromosikan topik yang dipaparkan.

Dari Januari hingga awal Februari, *Berita Harian* telah melabelkan isu-isu COVID-19 sebagai 'penularan koronavirus'. Tajuk ini kemudiannya ditukar kepada 'penularan COVID-19' dari pertengahan Mac hingga Disember. Sebagai contoh, dengan label kecil penularan koronavirus, artikel tentang kerajaan China yang membenarkan 120 orang rakyat Malaysia di Wuhan pulang ke tanah air telah dipaparkan (Safeek Affendy 2020), manakala bagi label kecil penularan COVID-19, berita tentang beberapa ribu orang rakyat China ditahan kerana telah melakukan kesalahan berkaitan COVID-19 disiarkan (*Berita Harian* 2020g). Liputan berita pada bulan Disember pula banyak berkaitan dengan keselamatan vaksin yang dihasilkan oleh China. *Berita Harian* telah memaparkan liputan tentang Kementerian Kesihatan Malaysia yang menafikan laporan sebuah akhbar yang mendakwa vaksin China tidak selamat digunakan dan menegaskan bahawa China telah mengeluarkan pelbagai vaksin sebelum ini dengan kerjasama WHO (Rafidah dan Noor Atiqah 2020).

Menerusi *Harian Metro*, label kecil yang digunakan dari Januari hingga Mac ialah 'Virus Wuhan'. Dalam satu artikel, *Harian Metro* (2020b), melaporkan bahawa China berjaya mengenal pasti genom virus dan telah menyerahkannya kepada Moscow untuk tujuan penyelidikan bersama dalam penghasilan vaksin. Menjelang penghujung Mac, *Harian Metro* telah menukar penggunaan label tersebut kepada 'Pandemik COVID-19'.

Sinar Harian pula menggunakan label kecil 'Ancaman koronavirus di China' dari bulan Januari hingga Mac. Sebagai contoh, berita tentang 40 orang pegawai perubatan dan jururawat di sebuah hospital di China telah terdedah kepada wabak koronavirus dipaparkan pada awal bulan Februari (*Sinar Harian* 2020c). Pada bulan April, *Sinar Harian* menukar label kecil ini kepada 'Memerangi wabak COVID-19'. Antara berita yang dipaparkan menggunakan label kecil tersebut termasuklah berkaitan kucing berkemungkinan dijangkiti wabak COVID-19 (*Sinar Harian* 2020d).

Dalam kolum komentar, artikel berkaitan COVID-19 hanya merangkumi 5.3% sahaja. Hasil kajian menunjukkan bahawa pada permulaan penyebaran COVID-19, kebanyakan komen cenderung untuk menyalahkan China. Sebagai contoh, Datuk Kadir Jasin yang merupakan penasihat Media dan Komunikasi Pejabat Perdana Menteri pada ketika itu telah menyatakan bahawa China perlu bertanggungjawab atas penyebaran virus yang berlaku (*Sinar Harian* 2020b). Walau bagaimanapun, setelah masyarakat umum mula memahami situasi yang berlaku, menyesuaikan diri dengan norma baharu, serta menyedari kesungguhan dan kejayaan China dalam memerangi dan mengawal wabak tersebut, persepsi terhadap China mula berubah ke arah yang lebih positif. Sebagai contoh, dalam kolum komentar *Sinar Harian*, seorang doktor telah menggesa kerajaan melaksanakan kaedah rawatan yang digunakan oleh pasukan perubatan China untuk membendung penularan COVID-19 (Ismail 2020). Selain itu, artikel bertarikh 24 Mac 2020 dalam *Berita Harian* telah mempertahankan China kerana tiada bukti kukuh bahawa virus COVID-19 berasal dari sebuah makmal di Wuhan (Wan Fahmi 2020). Keadaan ini adalah seperti yang dinyatakan oleh Entman (1989) bahawa media berkemampuan mengubah sikap pembaca terhadap sesuatu isu atau topik yang kurang dikenali atau diketahui. Sikap sebegini akan berubah apabila pembaca memahami keadaan sebenar atau mempunyai pengetahuan yang lebih mendalam tentang isu tersebut.

Penggunaan atau penamaan tajuk dan label kecil tertentu bagi liputan berita berkaitan isu COVID-19 dalam akhbar menunjukkan bahawa usaha akhbar menonjolkan isu-isu tersebut bagi meningkatkan keterlihatan dan menarik perhatian pembaca (Manheim dan Albritton 1984).

Pecahan Komponen Isu COVID-19

Kajian ini membahagikan isu COVID-19 kepada enam komponen utama, iaitu latar belakang, pengawalan dan pencegahan, situasi epidemik, kerjasama dan bantuan, serta tuduhan dan jenayah, seperti yang ditunjukkan dalam Jadual 4.

Kajian ini mendapati bahawa daripada jumlah keseluruhan 1,124 artikel COVID-19 berkaitan China yang diterbitkan, 365 artikel berkisar tentang latar belakang COVID-19 termasuklah asal usul virus COVID-19, penyakit misteri, penemuan

koronavirus, penamaan COVID-19 oleh WHO dan sebagainya. Sebagai contoh, *Sinar Harian* (2020a) menyentuh tentang virus misteri yang boleh membawa maut sedang melanda China dan virus ini mempunyai persamaan sebanyak 86% dengan susunan gen SARS. Pada penghujung tahun pula, *Astro Awani* (2020c) melaporkan bahawa WHO telah menghantar 10 orang saintis untuk menyelidik latar belakang dan asal usul virus berkenaan. Seterusnya, sebanyak 286 artikel berkaitan dengan situasi epidemik semasa di China, termasuk jumlah jangkitan, kematian dan penurunan yang merangkumi kira-kira 25.4% daripada keseluruhan artikel. Sebagai contoh, terdapat peningkatan kes jangkitan COVID-19 di Beijing dan kementerian kesihatannya melakukan saringan secara besar-besaran di wilayah tersebut (*Astro Awani* 2020b). Dari segi pengawalan dan pencegahan pula, terdapat 146 artikel, iaitu bersamaan 13% daripada keseluruhan jumlah artikel. Contohnya, *Malaysiakini* (2020) telah menerbitkan artikel tentang Ezhou, Huanggang, Chibi, Xiantao, Zhejiang dan Qianjiang yang turut menghadapi nasib yang sama dan dikenakan sekatan pergerakan selepas penutupan bandar Wuhan.

Jadual 4: Komponen isu COVID-19 dalam lima akhbar berbahasa Melayu

Komponen	Berita Harian	Sinar Harian	Harian Metro	Astro Awani	Malaysiakini	Jumlah	%
Latar belakang	65	43	61	133	63	365	32.5
Pencegahan dan pengawalan	70	40	7	12	17	146	13.0
Situasi pandemik	109	91	28	51	7	286	25.4
Bantuan dan kerjasama	104	58	41	45	17	265	23.6
Tuduhan	27	11	0	1	0	39	3.5
Jenayah	5	12	3	1	2	23	2.0
Jumlah	380	255	140	243	106	1,124	100.0

Bawah komponen kerjasama dan bantuan antara China dengan masyarakat antarabangsa atau antara China-Malaysia, sebanyak 265 artikel telah diterbitkan. Kerjasama antara China dengan dunia antarabangsa termasuk kerjasama penyelidikan virus, penyelidikan dan pembuatan vaksin, dan juga bantuan perubatan kepada negara-negara yang memerlukan. Dalam konteks Malaysia-China pula, dapat dilihat bahawa kedua-dua negara saling memberikan bantuan untuk menyekat dan mengawal penularan COVID-19. Hal ini dapat dibuktikan apabila Malaysia menghulurkan bantuan perubatan terutamanya sarung tangan getah yang sangat diperlukan semasa China mengalami kesukaran

pada permulaan penularan wabak COVID-19. Pada pertengahan tahun 2020, China pula menghulurkan bantuan perubatan seperti alat bantuan pernafasan, tenaga kepakaran dan pelitup muka (*Berita Harian* 2020f). *Berita Harian* juga memaparkan artikel yang menyatakan bahawa Duta Besar China ke Malaysia telah mengucapkan penghargaan kepada kerajaan dan rakyat Malaysia atas bantuan yang disalurkan semasa China dalam keadaan memerlukan bantuan (Bai 2020).

Tidak banyak artikel yang berkaitan tuduhan seperti pemalsuan data kadar kematian dan jangkitan yang dikeluarkan oleh China dipaparkan dalam kelima-lima media, iaitu hanya merangkumi 3.5%. Semua artikel ini diambil daripada agensi media luar negara seperti Reuters, AP mahupun AFP. Sebagai contoh, berita yang dikeluarkan oleh *Berita Harian* yang diambil daripada AFP, berkisar tentang kritikan pemenang hadiah Nobel dari Peru terhadap kerajaan China. Mario Vargas Llaso telah mengkritik dan menuduh kerajaan China memanipulasikan data dan menutup wabak berkenaan sehingga tersalah mengendalikannya (*Berita Harian* 2020e).

Komponen terakhir berkaitan dengan penjenayahan. Kelima-lima buah media melaporkan kes-kes jenayah yang berkaitan dengan pencegahan dan pengawalan COVID-19, termasuklah kes melawan langkah-langkah pencegahan dan pengawalan, pergaduhan, penipuan dan sebagainya. Sebagai contoh, *Harian Metro* (2020d) melaporkan beribu-ribu rakyat China ditahan dan dijatuhkan hukuman kerana melakukan jenayah yang berkaitan dengan COVID-19, manakala *Sinar Harian* (2020g) pula melaporkan bahawa seorang wartawan di China dihukum empat tahun penjara kerana telah menyebabkan kekacauan dan kebimbangan dalam kalangan masyarakat setempat dengan menyebarkan berita yang tidak benar tentang penyakit pneumonia koronavirus melalui siaran langsung dalam talian.

Kecenderungan Sikap

Liputan berita sama ada dalam bentuk berita umum mahupun kritikan, secara tidak langsung mencerminkan kecenderungan atau sikap sesebuah media. Dalam proses penyebaran maklumat, kecenderungan terhadap sesuatu isu sememangnya wujud. Setiap media berhak memaparkan berita selaras dengan kebebasan bersuara, selagi tidak menyalahi undang-undang yang ditetapkan. Selain itu, dari segi pandangan dan pemahaman yang dipengaruhi oleh ideologi politik, nilai serta kepentingan tertentu, media secara langsung atau tidak langsung akan menunjukkan kecenderungan masing-masing. Di samping itu, kolum komentar juga jelas mencerminkan pandangan atau pendirian individu mahupun sesebuah institusi terhadap isu atau topik yang dibincangkan. Entman (2007) telah menegaskan bahawa melalui pemilihan topik dan penekanan terhadap aspek-aspek tertentu serta cara pemaparan sesuatu isu, media mampu menambahkan unsur berat sebelah tertentu yang dapat mempengaruhi

cara maklumat tersebut diterima atau difahami dan sekali gus membentuk pemahaman masyarakat terhadap isu tersebut. Menurut Merrill (1965), kata-kata berat sebelah yang terdapat dalam pelaporan berita, termasuk berat sebelah kata nama (*noun bias*), berat sebelah kata adjektif (*adjective bias*), berat sebelah kata kerja (*verb bias*), berat sebelah kata adverba (*adverbial bias*) dan pendapat secara langsung (*outright opinion*) mampu memaparkan sikap, pandangan akhbar atau pemberita terhadap sesuatu topik yang dilaporkan. Dengan perhatian atau kecenderungan yang diberikan oleh media ini, masyarakat cenderung mengubah sikap mereka terhadap suatu isu atau topik yang kurang dikenali atau kurang diketahui (Entman 1989). Proses ini secara tidak langsung berkemungkinan mampu menimbulkan reaksi yang berbeza (Griffin 2003). Kecenderungan juga merupakan aspek yang penting dalam pemaparan imej sesebuah negara. Hal ini dikatakan demikian kerana kecenderungan emosi wacana, iaitu pembawaan unsur-unsur positif atau negatif dalam liputan berita, mampu menunjukkan sejauh mana penyampaian sesuatu berita mencerminkan gambaran baik atau buruk terhadap sesuatu isu. Tahap kandungan yang dipaparkan juga akan memperlihatkan sama ada imej yang dibentuk terhadap sesebuah negara itu bersifat positif atau sebaliknya (Manheim dan Albritton 1984). Sehubungan dengan itu, media sentiasa dilihat bukan sahaja dapat mempengaruhi persepsi seseorang, tetapi juga berkeupayaan untuk membentuk suatu sikap masyarakat melalui apa-apa yang digambarkan dan disampaikannya.

Merujuk Jadual 5, terdapat 255 artikel atau 22.7% yang bersifat positif. Contohnya, artikel yang berkisar tentang penghargaan kepada China yang membekalkan Malaysia dengan vaksin yang dihasilkan dan menyenaraikan Malaysia sebagai penerima utama (Rafidah 2020). Penghargaan juga diberikan kepada China atas kesudiannya berkongsi vaksin dengan masyarakat sejagat. Selain itu, artikel yang memuji keberhasilan China dalam mencegah dan melawan pandemik COVID-19 layak dicontohi oleh Malaysia seperti yang disiarkan dalam *Sinar Harian* (Ismail 2020).

Jadual 5: Kecenderungan sifat dalam lima akhbar berbahasa Melayu

Kecenderungan	Berita Harian	Sinar Harian	Harian Metro	Astro Awani	Malaysiakini	Jumlah	%
Positif	111	65	20	44	15	255	22.7
Neutral	266	187	120	199	91	863	76.8
Negatif	3	3	0	0	0	6	0.5
Jumlah	380	255	140	243	106	1,124	100.0

Dapatan kajian juga menunjukkan bahawa kecenderungan media bersifat neutral menunjukkan peratusan tertinggi sebanyak 76.8%. Hal ini dikatakan demikian kerana kebanyakan artikel bersifat objektif dan tidak melibatkan sebarang

komentar. Contohnya, *Harian Metro* (2020a) melaporkan Pusat Kawalan Kesihatan China (CCDC) mengesahkan bahawa sumber virus berpunca daripada sebuah pasar basah yang menjual haiwan liar. *Astro Awani* pula melaporkan keadaan terkini tentang kes jangkitan, kematian dan situasi yang berlaku di China. Pada bulan Disember pula, liputan berita banyak tertumpu kepada isu vaksin. Sebagai contoh, *Harian Metro* (2020e) melaporkan bahawa Malaysia membelanjakan sebanyak RM2 bilion bagi memperoleh vaksin, termasuk vaksin Sinovac dari China.

Kecenderungan berita yang bersifat negatif adalah rendah, dan kebanyakannya berkaitan dengan pandangan serta pendirian individu. Walau bagaimanapun, tidak dapat dinafikan bahawa pandangan dan pendirian tersebut sedikit sebanyak mencerminkan persepsi masyarakat Malaysia terhadap China. Antaranya seperti artikel yang disiarkan oleh *Sinar Harian* (2020b), berkenaan Penasihat Media dan Komunikasi Perdana Menteri menggesa China untuk bertanggungjawab atas penularan virus yang berlaku. Terdapat juga komentar dalam *Berita Harian* (2020b) yang meluahkan kekecewaan terhadap tindakan China dan negara lain yang menyebabkan Tahun Melawat Malaysia 2020 terjejas.

Analisis di atas menunjukkan bahawa kebanyakan liputan berita yang dipaparkan dalam akhbar berbahasa Melayu cenderung bersifat neutral. Hal ini dikatakan demikian kerana sebahagian besar berita merupakan laporan keadaan semasa berkaitan perkembangan penularan COVID-19 di China. Di samping itu, liputan yang berkecenderungan positif didapati melebihi liputan negatif, memandangkan keakraban hubungan antara China dan Malaysia, yang saling berganding bahu dalam menghadapi serta membendung penularan wabak ini, turut diberi penekanan oleh akhbar-akhbar yang dikaji.

PENUTUP

Tuntasnya, pengkaji mendapati lima media akhbar yang dikaji telah memberikan laporan yang sepenuhnya tentang isu COVID-19 berkaitan dengan China. Kajian ini menunjukkan beberapa inti pati penting dan kebanyakan sumber berita diperoleh daripada agensi-agensi berita Barat. Oleh itu, berita yang diterbitkan memberi gambaran tentang China dari sudut pandangan negara Barat. Hal ini turut mencerminkan persepsi sesetengah pihak terhadap China. Secara umumnya, terdapat lebih banyak berita atau artikel yang bersifat positif dan neutral berbanding negatif. Keadaan ini berpunca daripada keketikan pemahaman terhadap situasi semasa di China, terutamanya pada peringkat awal penularan COVID-19. Namun, apabila pemahaman semakin mendalam terutamanya selepas kejayaan China dalam mengawal dan mengekang pandemik, tuduhan serta keraguan terhadap negara tersebut berkurangan dengan ketara. Perkara ini dapat dibuktikan apabila kejayaan China mengawal pandemik

dan menghasilkan vaksin telah menerima banyak pujian, malah mendorong cadangan agar pendekatan negara itu dijadikan contoh. Selain itu, keakraban hubungan antara China dan Malaysia turut terserlah. Ketika wabak memuncak di China, Malaysia telah menghulurkan bantuan. Sebaliknya, apabila wabak mencapai kemuncaknya di Malaysia, China pula tampil membantu. Kerjasama ini mencerminkan hubungan erat antara kedua-dua negara dalam usaha bersama memerangi penularan COVID-19. Hal ini dapat dibuktikan apabila Duta Besar China ke Malaysia Ouyang Yujing, menyerahkan cek simulasi bagi dana program bantuan 'Pakej Harapan' kepada Majlis Belia Malaysia. Beliau menegaskan bahawa hubungan persahabatan antara China dengan Malaysia telah terjalin sejak beribu-ribu tahun dahulu, dan rakyat kedua-dua negara saling membantu antara satu sama lain. Dalam menghadapi pandemik COVID-19, kerajaan, parti politik, pertubuhan bukan kerajaan serta pelbagai pihak dari kedua-dua negara telah berganding bahu dengan menghantar bantuan bekalan perubatan ke Malaysia dan sebaliknya bagi menangani penularan wabak tersebut (Embassy of the People's Republic of China in Malaysia 2021). Perkara ini jelas menunjukkan semangat '*Asian Community with a Shared Future*' yang saling berganding bahu bagi menjayakan pembangunan pada masa depan kedua-dua negara.

Secara ringkasnya, siri artikel tentang COVID-19 yang berkaitan dengan China oleh akhbar bercetak dan dalam talian yang dikaji ini menjadi wadah bagi pembaca Malaysia khususnya yang berbahasa Melayu untuk memahami dan mengikuti perkembangan wabak COVID-19 di China. Selain itu, ia juga telah menunjukkan sudut dan cara media berbahasa Melayu memaparkan isu-isu berkaitan China. Analisis kajian ini diharapkan mampu menjadi inspirasi dalam mempromosikan pembangunan yang mampan antara Malaysia dan China.

PENGHARGAAN

Penulis merakamkan penghargaan kepada Encik Shafiq Aqil Shamsuddin yang telah membantu dalam menjalankan penyelidikan.

RUJUKAN

- Alyaa Alhadjri. 2020. Kedutaan China: Janji akses vaksin tiada kaitan pembebasan kapal nelayan. *Malaysiakini*. 5 November. <https://www.malaysiakini.com/news/549598> (accessed 19 October 2022).
- Alzahrin Alias. 2020. China rakan dagang terbesar Malaysia sejak 2009. *Berita Harian*. 31 December. <https://www.bharian.com.my/bisnes/lain-lain/2020/12/770653/china-rakan-dagang-terbesar-malaysia-sejak-2009> (accessed 19 October 2022).

- Astro Awani. 2020a. Dr Li Wenliang, doktor yang beri amaran tentang koronavirus meninggal dunia. 7 February. <https://www.astroawani.com/berita-dunia/dr-li-wenliang-doktor-yang-beri-amaran-tentang-koronavirus-meninggal-dunia-230080> (accessed 19 October 2022).
- _____. 2020b. Proses saringan COVID-19 di Beijing diteruskan. 18 June. https://www.astroawani.com/berita-dunia/proses-saringan-covid19-di-beijing-diteruskan-247792?_ga=2.88673563.166156618.1604145521-1666123700.1604145520 (accessed 19 October 2022).
- _____. 2020c. WHO hantar saintis ke Wuhan, siasat punca penyakit COVID-19. 17 December. <https://www.astroawani.com/berita-dunia/who-hantar-saintis-ke-wuhan-siasat-punca-penyakit-covid19-273480> (accessed 19 October 2022).
- Bai, T. 2020. China hargai sumbangan 'rakan' bantu perangi wabak. *Berita Harian*. 12 February. <https://www.bharian.com.my/rencana/komentar/2020/02/654912/china-hargai-sumbangan-rakan-bantu-perangi-wabak> (accessed 19 October 2022).
- Berita Harian*. 2014. BH catat peningkatan edaran tertinggi. 27 November.
- _____. 2020a. China sah kes misteri radang paru-paru. 4 January, 56.
- _____. 2020b. Tindakan China jejas sektor pelancongan. 25 January, 24
- _____. 2020c. Malaysia sumbang 18 juta sarung tangan ke Wuhan. 1 February, 6.
- _____. 2020d. Budak warga China kes pertama pulih di Malaysia. 5 February, 4.
- _____. 2020e. China selar kenyataan penerima hadiah Nobel. 18 March, 35.
- _____. 2020f. KDN terima sumbangan dari China. 31 March, 7.
- _____. 2020g. Ribuan ditahan atas jenayah berkait virus. 1 September, 41.
- Bomstart*. 2019. Senarai top 10 berita/newspaper online di Malaysia 2019. 20 May. <https://bomstart.my/top-10-berita-newspaper-online-di-malaysia-2019/> (accessed 19 October 2022).
- Bosman, J. and L. d'Haenens. 2008. News reporting on Pim Fortuyn: Framing in two Dutch newspapers. *Media, Culture & Society* 30(5): 735-48. <https://doi.org/10.1177/0163443708094018>
- Bruggemann, M. 2014. Between frame setting and frame sending: How journalists contribute to news frames. *Communication Theory* 24(1): 61-82. <https://doi.org/10.1111/comt.12027>
- Cheng, M. 2002. An analysis on China-related reporting from major newspaper in the United States, Russia, Japan and Germany. *Chinese Journal of Journalism & Communication* 4: 22-27.
- Embassy of the People's Republic of China in Malaysia. 2021. Ruthless virus, compassionate humanity. 28 August. https://my.china-embassy.gov.cn/sgxw/202108/t20210828_8919582.htm (accessed 31 May 2021).
- Entman, R.M. 1989. How the media affect what people think: an information processing approach. *The Journal of Politics* 51(2): 347-70. <https://doi.org/10.2307/2131346>
- _____. 1993. Framing: Toward classification of a fractured paradigm. *Journal of Communication* 43(4): 51-58. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>
- _____. 2007. Framing bias: Media in the distribution of power. *Journal of Communication* 57(1): 163-73. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2006.00336.x>
- Griffin, E.A. 2003. *A first look at communication theory*. Boston: McGraw-Hill.

- Harian Metro. 2014. Harian Metro kekal akhbar harian Melayu terunggul. 28 November. <https://www.hmetro.com.my/mutakhir/2014/11/12540/harian-metro-kekal-akhbar-harian-melayu-terunggul> (accessed 19 October 2022).
- _____. 2020a. Haiwan liar punca virus. 28 January, 25.
- _____. 2020b. China serah genom koronavirus kepada Rusia. 30 January, 25.
- _____. 2020c. Korban pertama koronavirus di Filipina. 3 February, 23.
- _____. 2020d. 5800 ditahan atas jenayah berkait COVID-19. 1 September, 24.
- _____. 2020e. Tambah lagi 10 peratus dos. 23 December, 6.
- He, Y. 2004. Constructivism analysis upon US media's negative cover towards China after the Cold War. PhD's diss., Fudan University.
- Hilmi Malik. 2020. KKM nafi vaksin keluaran China tidak selamat. *Astro Awani*. 9 December. https://www.astroawani.com/berita-malaysia/kkm-nafi-vaksin-keluaran-china-tidak-selamat-272443?_ga=2.261033101.1826442103.1623232582-557018208.1621224744 (accessed 19 October 2022).
- Ismail. 2020. Ikut kuarantin cara China. *Sinar Harian*. 19 March, 18.
- Khoo, G.S. 2020. Malaysia hulur bantuan kepada China lawan COVID-19. *The Malaysian Insight*. 14 February. <https://www.themalaysianinsight.com/bahasa/s/218886> (accessed 19 October 2022).
- Li, D. 2009. Analysis of China images in the Chosun Ilbo of Korea. Master's diss., Nankai University.
- Li, Q. 2012. Analyse the reports of China by Japanese mainstream media Asahi News. Master's diss., Fudan University.
- Li, R. 1998. Research on TIME reporting on China-related issues. *Journal of Foreign Affairs College* 2: 52-57.
- Li, X. 2010. Research on USA Today newspapers reporting on China-related issues. Master's diss., Northwest University.
- Li, Y. 2020. On the Washington Post's report on China's stock-market storm at the beginning of 2016. *Journal of Contemporary China* 7(2): 53-71.
- Liss, A. 2003. Images of China in the American print media: A survey from 2000 to 2002. *Journal of Contemporary China* 12(35): 299-318. <https://doi.org/10.1080/1067056022000054614>
- Liu, H. 2013. China's national image in TIME – taking example for China-related events reported in 2011. Master's diss., Guangxi University.
- Liu, W. and W. Mao. 2020. Discourse analysis of the image of China in African newspaper. *Foreign Language Research* 2: 9-15.
- Ma, J. 2014. A study on China's image in the Tajikistan mainstream media. Master's diss., Xinjiang Normal University.
- Ma, L. 2020. The image of China in Russian media. Master's diss., Nanchang University.
- Malaysiakini. 2018. Pelancong China paling ramai melawat Malaysia – Bakhtiar. 8 December. <https://www.malaysiakini.com/news/455275> (accessed 19 October 2022).
- _____. 2020. Koronavirus: China perluas sekatan perjalanan ke atas 7 bandar. 24 January. <https://www.malaysiakini.com/news/508305> (accessed 19 October 2022).

- Manheim, J.B. and R.B. Albritton. 1984. Changing national images: International public relations and media agenda setting. *American Political Science Review* 78(3): 641-57. <https://doi.org/10.2307/1961834>
- Merrill, J.C. 1965. How time stereotyped three U.S. presidents? *Journalism & Mass Communication Quarterly* 42(4): 563-570. <https://doi.org/10.1177/107769906504200406>
- Qian, C. 2020. An analysis of the image changes of China in the media of Russian. *Public Communication of Science Technology* September: 37-38.
- Rafidah Mat Ruzki and Noor Atiqah Sulaiman. 2020. Dakwaan vaksin China tak selamat tidak berasas. *Berita Harian*. 9 December. <https://www.bharian.com.my/berita/nasional/2020/12/763393/dakwaan-vaksin-china-tak-selamat-tidak-berasas> (accessed 19 October 2022).
- Rafidah Mat Ruzki. 2020. China setuju beri status penerima utama vaksin COVID-19 kepada Malaysia. *Berita Harian*. 14 October, 7.
- Razak Chik. 2020. COVID-19: China diujani pujian dan juga kritikan bendung bencana kesihatan. *Astro Awani*. 4 March. https://www.astroawani.com/berita-dunia/covid19-china-dihujani-pujian-dan-juga-kritikan-bendung-bencana-kesihatan-232556?_ga=2.1179825.1425432586.1603887370-270697959.1603456841 (accessed 19 October 2022).
- Safeek Affendy Razali. 2020. China benar 120 rakyat Malaysia dibawa pulang. *Berita Harian*. 2 February, 4.
- Setiawan, J.H., C. Cintia and J.A.I. Akbar. 2020. Komparasi berita negatif dan positif mengenai COVID-19 di Situs Detik dan Kompas. *EXPOSE Jurnal Ilmu Komunikasi* 3(2): 146-167.
- Sinar Harian*. 2020a. Wabak misteri Wuhan. 19 January, 38.
- _____. 2020b. Kadir Jasin minta China bertanggungjawab. 25 January, 6.
- _____. 2020c. 40 kakitangan hospital dijangkiti wabak. 9 February, 9.
- _____. 2020d. Potensi COVID-19 jangkiti kucing. 8 April, 10.
- _____. 2020e. Vaksin berpotensi Sinopharm dijangka siap akhir 2020. 24 July, 34.
- _____. 2020f. China sedia kerjasama global hasil vaksin COVID-19. 23 November, 33.
- _____. 2020g. Wartawan lapor COVID-19 dipenjara 4 tahun. 29 December, 36.
- Wan Fahmi Wan Mohamad Nazarie. 2020. Tiada bukti dakwaan virus dicipta dalam makmal. *Berita Harian*. 24 March, 10.
- Wang, Q. 2020. The discursive construction of China's image in mainstream newspaper of South Africa, Master's diss., Zhejiang Normal University.
- Weaver, D.H. 2007. Thoughts on agenda setting, framing, and priming. *Journal of Communication* 57(1): 142-147. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2006.00333.x>
- WHO. 2020. Coronavirus 12 February, 2020. <https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/transcripts/who-audio-emergencies-coronavirus-full-press-conference-12feb2020-final.pdf> (accessed 19 October 2022).
- Wong, K. 2004. Asian-based development journalism and political elections press coverage of the 1999 general elections in Malaysia. *International Communication Gazette* 66(1): 25-40. <https://doi.org/10.1177/0016549204039940>
- Yang, Y. 2009. Research on China-related reports of Western mainstream media and our strategy. Master's diss., Southwest University of Political Science & Law, China.

- Zhang, J. 2007. Analysis of China-related reports of mainstream media in the United States. *International Review* 1: 51-56.
- Zhen, K. 2018. Cultural stereotypes of China's image in Russian media – Research on RIA Novosti Reporting on 'Belt and Road' related issues. Master's diss., Xinjiang University.
- Zheng, C. 2010. Analysis of China-related reports in *The Times of India*. Master's diss., Shanghai International Studies University.